

Jako téma své diplomové práce jsem si zvolila „Odpovědnost zaměstnavatele za škodu“. S touto problematikou se setkávám již několik let během své právní praxe a domnívám se, že se jedná o téma nejen zajímavé, nýbrž především velmi důležité. Nedostatečná znalost právní úpravy odpovědnosti zaměstnavatele za škodu zaměstnance působí velké problémy v pracovněprávních vztazích a v řadě případů vede ke zbytečným finančním výdajům ze strany zaměstnavatelů či naopak k finančnímu poškození neinformovaných zaměstnanců, kteří u zaměstnavatelů neuplatňují všechny své nároky.

Je zajímavé, že přes svůj nepochybný význam není tato problematika v odborné literatuře příliš zpracovaná a jednotliví autoři se jí věnují zpravidla pouze v rámci publikací o pracovním právu jako celku. Nicméně existuje velmi bohatá judikatura Nejvyššího soudu, která právní úpravu odpovědnosti zaměstnavatele podrobně specifikuje, a to mnohdy i s velmi překvapivými závěry.

S ohledem na výše uvedené jsem se rozhodla svoji práci zaměřit především na objasnění praktických otázek a problémů, jež vznikají zaměstnavatelům i zaměstnancům v praxi, a důkladně zpracovat dle mého názoru nejdůležitější, resp. nejčastěji aplikované oblasti právní úpravy odpovědnosti za škodu. Vzhledem k rozsáhlosti praktické problematiky se do hloubky nezabývám teoretickými úvahami o podstatě odpovědnosti a jejích druzích a rovněž ponechávám stranou některé další oblasti jako např. zvláštnosti vyplývající pro jednotlivé skupiny zaměstnanců nebo právní úpravu v zemích Evropské unie, což jsou témata, jež by mohla být předmětem samostatné diplomové práce.

Od 1.1.2007 nabyl po více než 40 letech účinnosti nový zákoník práce (zákon č. 262/2006 Sb.) a v souvislosti s tím byla schválena i celá řada jiných zákonů, jež se problematiky odpovědnosti zaměstnavatele za škodu též dotýkají. Právní úprava odpovědnosti zaměstnavatele za škodu nebyla ve srovnání s ostatními oblastmi pracovního práva novou úpravou pozměněna po věcné stránce výrazným způsobem. Hlavní změna se měla týkat odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovních úrazech a nemocech z povolání, jež byla zahrnuta do zvláštního zákona o úrazovém pojištění zaměstnanců; tento zákon ovšem do dnešního dne nenabyl účinnosti a do budoucna je jeho osud nejasný, jak bude dále rozebráno.

Přesto nový zákoník práce přinesl celou řadu zpřesnění a odlišností, na které se snažím průběžně poukazovat. Jedna ze zásadních koncepčních změn – možnost upravit práva a povinnosti v pracovněprávních vztazích odchylně od zákoníku práce se v oblasti odpovědnosti zaměstnavatele za škodu v podstatě nevyužije, neboť naprostá většina těchto ustanovení má kogentní charakter. V souladu s ustanovením § 2 odst. 1 zákoníku práce platí, že odchýlení se od úpravy náhrady škody je možné pouze tehdy, jestliže tak zákon stanoví. Rovněž další významná změna – aplikace občanského zákoníku na základě principu delegace – se v oblasti odpovědnosti zaměstnavatele za škodu až na výjimky nevyskytuje.

Diplomová práce je zpracována podle právní úpravy platné a účinné ke dni 31.1.2008.